

Közelítések

Kárpáti Tamás tárlata a Vigadó Galériában

A mintegy félszázados alkotói pálya egy új, legújabb periódusa. Most éppen a korábbi barnák és zöldeknek nem ellenében, hanem folytatásaként: a narancs különböző változatainak uralma alatt. Vagy inkább egyszerűen egy hosszan kibomló, elhúzódó mondat következő szavaként – képek és szobrok: a 70. évébe lépett Kárpáti Tamás festőművész Credo című tárlata tekinthető meg a Vigadó Galéria V. emeleti kiállítótereiben. Az időkeret nagyjából tíz év. Ám az egészen frissen, az elmúlt két-három évben született munkák mellett feltűnik jó néhány egy megelőző alkotóperiódus művei közül is. A feldolgozott élmény vagy gondolati anyag persze ettől jóval tetemesebb: mint a jelentős életművek esetében ez csaknem természetes: életnyi.

Önmagában az a tényszerűség – amely persze, művészetről lévén szó, mindig szubjektívizmuson nyugszik –, hogy egyes művészeti alkotásokról sugárzik: létrehozó anyagán túl szellemet, lelket, sűrűséget hordoz, másokról meg nem, vagy nem nyilvánvalóan mondható el ugyanez – sokat elárul Kárpáti Tamás művészetéről. Festészete tart valamerre. Igen határozottan, noha olykor talán nem kétségek nélkül, ám egyre bizonyosabban. Hogy a festészet, annak története értelmében szellemiségét, vagy inkább lelkiségét tekintve mi volna ez: egyre nyilvánvalóbb. Tevékenysége valamiképpen ezzel jegyződött el: a lélek szölongatásával, megszólításával, noha képei valamelyest még őrzői e világ leképezésének.

A képek változnak, egy folyamat részeként árnyalatokban, finom átmenetekben módosulnak: befelé tartanak, mindig egy kicsit beljebb húzódnak. Ennek következménye, hogy a képfelületen egyre szerényebb a dolgok, a képtárgyak, a képi jelenségek azonosíthatósága, ellenére annak, hogy alkotásai most éppen egy világosabb tónusban jelennek meg. Most éppen kivilágosodnak, mert belső derűt, ám mint mindig: elégiát is hordoznak. E kettősségben: felismerhető stílust képviselnek. S ennek kapcsán nem csupán érdektelen, de irreleváns is azt firtatni, hogy mennyiben korának és korából szólók, hogy korszerűek-e Kárpáti művei. Ugyanis szentjei és Krisztusai paralel módon a mindenkori időbe ejtett, testté lett emberről, helyzetéről szólnak, reményeiről és kétségeiről tudósítanak egyaránt.

A kiállításához kapcsolódó, Wehner Tibor művészettörténész által celebrált tárlatvezetés nem a klasszikus rend szerint történt meg, a művek értelmezője és közönsége nem kerengett az alkotások körül: mert a művész és a művészettörténész köré csoportosulva, ülve is minden látható volt. (Persze azért egy Kárpáti Tamás kvalitású festészet jelzi igazán, hogy a kiállítóterben a művek megvilágítása milyen fontos szerepet játszhat, mit tudna hozzátenni az alkotások nem csupán egyszeri élményként történő befogadásához, de valami eredendőbb megfontolásához is. E tekintetben kevesebben részesedünk, mint lehetne! Pedig miért ne lehetne!?). Wehner Tibor múltról, az életmű alakulástörténetéről, annak nem nagyobb vagy élesebb fordulópontokban tetten érhető változásai, hanem a finom átmenetek jelentősége felől érdeklődik, a színbeli dominanciák felé vezeti a beszélgetést. Végül (egyetlen) hiányként jelöli meg, hogy Kárpáti nemzetközi recepciója, művészetének ismertsége, menedzselése kívánnivalót hagy maga után. Kárpáti Tamás meg, jellegzetesen vállalai egyikét felhúzva-megemelve, fejét kissé megbillentve jelzi, hogy őt ez kevéssé foglalkoztatja, sőt, egyáltalán nem érdekli. Ha kissé érteni akarjuk, mert nagyon vagy jobban érteni nehéz (közelíteni persze magunkat kivonhatatlan mindig lehetséges), e Kárpáti félmondat crédó is lehetne: annak jelzése, hogy művésze ritka példa, amelyben gondolat és életvitel egy irányba tart, s egyik sem engedné, hogy figyelmét a másikról eltereljék.

Ugyanis művészete éppen azt illeti, hogy a valóság miképpen számolódik fel szép lassan alkotásaiban, figurák és formák miképpen lesznek csupán színné és homállyá, színhomállyá, hogy az alkotó miként húzódik egyre beljebb egy másik világ felé: noha mindig, még mindig a Biblia szövegeit és történeteit idézve, de fogódzóként már ezeket is csak úgy használva, hogy lassan semmi szüksége festészetének már ezekre sem, hiszen éppen a lebegést gyakorolja két világ között.

Kárpáti Tamás művészete kapcsán már régtől felmerülő kérdés: mi felé közelít, merre tart, vagy éppen mitől távolodik egyre? Nos, e tárlatanyag erre egyértelmű válasznak tűnik.

Rilke írja: „Sehol világ, csak belül”. Kárpáti művészete vélhetőleg erre tart. E „belül” megszólítására, előhívására már egyre kevesebb apropó szükséges abból a világból, amelyben él, vagy éppen mi élünk. Mert mind ebből, a világból már csak annyit tart fenn létezőként, amennyi képeibe beszüremlik.

S közben, műveiben egyre inkább egy rég megkezdett, belső párbeszéd folyama lesz láthatóvá: egyre derűsebb, netán boldogabb – aminek így-úgy részesei lehetünk. Credója révén, de még inkább az által, amit adnak, átengednek e művek. Egyre kevésbé beavatva, egyre követhetlenebbül: részesei lehetünk valaminek, ami felé magunk is közelíthetnénk.

Balázs Sándor